श्री गोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान वडोदरा का मुखपत्र

।। जय गोपीनाथ ।।

Regd - GUJMUL00665

यथार्थ मार्ग

Email : info@gopinathji.org Visit us : www.gopinathji.org facebook : ShreeGopinathji What's app - 8141054545

वर्ष : प्रथम अंक प्रथम माह जनवरी २०१८ शुल्क- मासिक-२०/- वार्षिक-२००/- कुल पृष्ठ-८-१

संस्थापक एवं मार्ग दर्शक – पुष्टि सिंद्धान्त मर्मज्ञ पू श्री व्रजेश कुमारजी शास्त्रीजी सम्पादक – वेदान्ताचार्य पू.श्री गिरिराजजी शास्त्री

संपादकीय

गिरिराजजी शास्त्री

व्यवस्था विचारधारा अथवा तो सिद्धांत जिसमें लचीलापन न हो विकास की संभावनाऐं न हो कारा नियंत्रण बन जाती है । वह विकास जिसकी पृष्टभूमि में अनुशासन न हो विश्वशृखंलता को जन्म देता है ।

जो वास्तविक है केवल वही यथार्थ है । वर्तमान भी है । जो बीत गया सो अतीत, जो आनेवाला है भविष्य । अतीत की तो परिछाईयां ही शेष रह जाती है जो स्मृति की बैसाखी ले आ जाती है, भोगा हुआ यथार्थ बनकर । भविष्य तो मात्र कल्पना है । जो रो सकता है नहीं भी । तो सत्य केवल वर्तमान ही है जिसे यथार्थ की संज्ञा से हम बोध पाते है । यथार्थ, जो द्रश्य है इस काल के कार्य, विचार सोच, व्यवहार, प्रकृति यथार्थ के कल पुर्जे है । इसेही वर्तमान के रुप में हम पहचानते है । यही तो सारे जीवन पद्धति के अंश है जिन्हे आवश्यक नहीं की, जो कुछभी कहा, सुना, किया या देखा जा रहा है, शुद्ध यथार्थ है ? इसका बारिकी से अध्ययन करें तो हम जो देख लेते है, किसी से सुन लेते है उसे ही वास्तविक सत्य मानकर करने लग जाते है, श्रद्धानवत और उसी के अभ्यस्त होजाते है यथार्थ समझकर । जबकि यथार्थ से कोसों दूर होते है ।

इसका कारण है की जिज्ञासा की कमी । आजमाने के पहले जानलेने का प्रयत्न ही नही करते, जो करना है बस शुरू हो जाते है क्यों कि हमारा सोच जीवनपद्धति ही ऐसा करने को बाध्य करती है अधति पश्चिमी हवाऐं, आधुनिक शिक्षा का प्रभाव एवं समय की कमी । आपाधापी, मौज, मस्ती, समयानुभाव एवं अन्धानुकरण की हवा । परिणाम स्वरुप नैतिक मूल्यों का ह्रास, अभाव, परवशता, कुण्ठा, छंद के कारण जो चल रहा है, जैसा सोच लिया जो हालांकि यथार्थ नही है परंपरा बनकर भलेही मिथ्या ही को सही मानकर करने लग जाते है । सच मानिए धीरे धीरे इनमें भी ह्रास होता जाता है । जिसने कल प्रारंभ किया, कलका यथार्थ और जो आज प्रारंभ करने जा रहा है आज से अपने अपने यथार्थ से शुरु हो जाता है इसे समझाने के लिए यहां प्रासंगिक ही होगा कि जैसे प्रत्येक पूर्णिमा को श्री जी के दर्शन करने अथवा गिरिराजजी को परिक्रमा करना, चिंता मुक्ति के लिए नवरत्न ग्रंथ का पाठ अथवा तो भक्ति हेतु यमुनाष्टक के संपुटी पाठ अथवा तो कृपा प्राप्ति के लिए यमुनाजी के ४१ पद वगैरा वगैरा । यह मान्यता गहरी पैठ गई है । ऐसा सबकुछ करने के लिए कहां लिखा है । बस चल गया सो चल गया और मिथ्या ही सही मान्यता धूम से चल रही है अत्यंत ही श्रद्धा के साथ । करना ही है तो केवल एक पाठ अर्थ जानते हुए एकाग्र होकर करे, फलदायी होगा ।

इस मूल यथार्थ के लिए अतीत का सार संकलन, मिथ्या परंपराओं जड़ विचारो को छांटकर जो सत्य है, जीवंत है वास्तविक है, आज भी प्रासंगिक है, कलभी प्रासंगिक होगा उसे पुरजोर से प्रारित करना यही पत्रिका का लक्ष है । आधुनिकीकरण को यथार्थ के प्रकाश द्वारा सही दिशा दी जा सकती है ।

जीवन पद्धति चिंतन व्यवहार मान्यताओं का वैज्ञानिक किन्तु यथार्थवादी हो इसी उद्देश्य को लेकर श्री गोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान अपने उद्देश्य की रचनात्मक भूमिका को निभाने के लिए तत्पर हुआ है अपने सुधि पाठकों को यथार्थ से वाकिफ कराने ।

संपादक

आचार्य वचनामृत

पू.श्री सदगुरुवर्य

पू.पा.गो. श्री चन्द्रगोपालजी महाराजश्री

ભક્ત અનન્ય ગણાયે પ્રભુનો અન્યને જે નવ જાણે રે,
જગત ઉપર જે પ્રેમ કરે પણ જગદીશને નવ ભૂલે રે ।।
ધનિકો પર જે રોષ ન રાખે, વિત્ત કદી નવ યાચે રે,
માગ્યાથી મરવું ભલું, માની એ તો જીવન ગાળે રે ।।
સત્તાવાનોથી ના ડરતા, સાચું સહુને કહેતો રે,
પ્રભુ સત્તા સાચી ગણી જીવે, સાચને આંચ ન આવે રે ।।
વિદ્વાનોના વાદવિવાદે એને રસ નવ ઝાઝો રે,
વાદ નહીં અનુભવથી પ્રભુને જાણી જીવન માણે રે ।।
જગના આધારો સૌ ખોટા, પલભરમાં ખસી જાય રે,
પ્રભુ ભરોસે કાર્ય કરે એ, આશ્રય એક જ સાચો,
બોજો સઘળો સોંપી પ્રભુને, હસતાં રમતાં જીવે રે ।।

यावदन्याश्रयस्तावत् भगवानपि तं जनम् ।
आलोकयेन्न कृपया ह्यनन्यजनवत्सल: ।।

જ્યાં સુધી અન્યાશ્રય છે ત્યાંસુધી ભગવાન પણ તે વ્યક્તિને કૃપાની દ્રષ્ટિથી જોતા નથી, કારણ કે ભગવાન અનન્યજનવત્સલ એટલે કે અનન્યજનો પ્રતિ પુત્રવત્ સ્નેહ રાખનારા છે. પોતાનો આશ્રય એ પણ અન્યાશ્રય છે અને પાઠ-પૂજા-અનુષ્ઠાન-જપ-તમ-વ્રત વગેરેનો આશ્રય એ પણ અન્યાશ્રય છે. કર્તવ્ય બુદ્ધિએ ભગવદાજ્ઞા વિચારી કરેલું તે અન્યાશ્રય નથી પરન્તુ તે સિવાયના બીજા કોઇ પણ હેતુથી કરાયેલું તે અન્યાશ્રય છે અને તેવો અન્યાશ્રય હોતાં આ મારો એવી કૃપાપૂર્ણ દ્રષ્ટિ વિના કોઇક માંગનારો છે તો એને બીજાઓ દ્વારા અપાવે છે. આ જ વૈષ્ણવ નિબન્ધના વાક્યને અનુરૂપ શ્રીશંકરાચાર્યજી પોતાના સ્તોત્રગ્રન્થમાં લખે છે - 'शरण्यो लोकेशो मम भवतु कृष्णोऽक्षिविषय:' આ વાક્યમાં 'शरण्यो कृष्ण:'એટલે કે શરણે જવા યોગ્ય અથવા શરણે જનારને સહારો આપણાર અથવા શરણે ગયેલાનો સહારો એવા શ્રીકૃષ્ણ. શ્રીરામાનુજાચાર્યજી સ્વનિર્મિત સ્તોત્રમાં લખે છે - 'शरणागतवत्सलसारनिधे परिपालय मां

यथार्थ

क्या है यथार्थ और क्यों आवश्यक है अब ?

गिरिराजजी शास्त्री

यथार्थ मार्ग के नाम से प्रेमयोग का ही परिमार्जित रुप प्रस्तुत किया गया है जेसे शुध्य प्रेम हर एक में सहज ही होता हें, अत: गुरुवर सदा सहज साधना की ही बात करते हैं । प्रणाली की क्षमता और गुरु की योग्य शरणागति ही साधक में– साधना में यथार्थ मार्ग यात्रा में प्रमुख हें ।

उच्चतम उपलब्धियों को जीवन पर्यन्त गृहस्थ रहकर भी प्राप्त कर सकते हें । युगों से हमें यह बताया जाता रहा हें कि उच्चतम उपलब्धियों के लिये सन्यास लेना अपरिहार्य हें, और हम इसे सुनकर हतोत्साहित होते रहे हें । सामान्यतया ऐसा समझा जाता हें कि वैराग्य का मतलब है – संसारिक बंधनों का त्याग और धर्म भिक्षु बन जाना, लेकिन वास्तव में ऐसा नहीं हें ईश्वर धर्म के दायरे में नहीं पाया जाता । धर्म मनुष्य को मुक्ति के मार्ग पर ले जाने के लिये प्रारंभिक शिक्षा देता हें । मुक्ति तो केवल तभी संभव हो पाती है जब व्यक्ति आध्यात्मिकता के पथ पर अग्रसर होता हें । आध्यात्मिकता भी और कुछ नहीं हें बस, यह तो केवल उन बंधनों या आवरणों को फेंक देने की शिक्षा हें । जिन्होंने अपनी सोच विचारधारा स्वभाव से व्यवहारों को अपने बंधन में जकड़ रखा हें । बाहर की ओर यात्रा करते हुए, अनेक आध्यात्मिक अवस्थाओं से गुजरते हुये, हम मानवीय पहुँच की अंतिम सीमा तक पहुँच जाते हें । जैसे चक्रव्यूह में फसे व्यक्ति को या खरगोश को बाहर

क्रमश:...

એકાદશ સ્કંદ સુબોધિની

- પ્રવક્તા -

પૂ.પા. ગો. શ્રીચંદ્રગોપાલજી મહારાજશ્રી, વડોદરા

આપણે એકાદશ સ્કંધ શિબિરનાં આરંભ કરી રહ્યા છીએ. જ્યારે આ એકાદશ સ્કંધની શિબિરનું આયોજન કરી રહ્યા છીએ ત્યારે એક પ્રશ્ન વચ્ચે આવીને ઉભો રહે છે કે ગુજરાતના ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈ પોતાના પદોમાં જણાવે છે કે, મુક્તિ મારગીને આપજો જ્ઞાન રે, હું તો નવચાયુ.

પુષ્ટિ માર્ગીઓને મુક્તિ સાથે કોઈ મતલબ નથી અને આપણે પુષ્ટિમાર્ગીય મંદિરમાં પુષ્ટિમાર્ગીઓ ભાગવતની મુક્તિનો વિચાર કરવા આપણે બેઠા છીએ આ બેની સંગતી શું ? અને તેમા પણ શ્રીમદ્ ભાગવતની અંદર મુક્તિનું નિરૂપણ એવળી કાંઈ સંગતિ જણાતી નથી કારણ કે ભાગવત પોતેજ પોતાનું પ્રયોજન બતાવે છે.

અનર્થેપિ શમમં સાક્ષાત ભક્તિ યોગ અધોક્ષજે - શ્રીમદ્ ભાગવતનું ફલ શું ? શ્રવણ, પઠન, કથન કરવાનું ? કે વૈષ્ણવના જીવનમાંથી સર્વ પ્રકારના અનર્થો નિવૃત્ત થઈ, ભગવાન અધોક્ષજ શ્રીકૃષ્ણમાં તેની ભક્તિ સિદ્ધ થાય - આ ભાગવતનું પ્રયોજન છે. ઉપરાંત સ્વયં શ્રીમદ્ ભાગવત બીજી પણ એક જગ્યાએ લખે છે.

પિષત ભાગવતં રસમ્ આલયમ્ - આ ભાગવત એ રસ છે. આનંદ છે, જેની શ્રી મહાપ્રભુજીએ વ્યાખ્યા કરી કે જેની સામે લય એટલે કે મોક્ષ પણ ઓછો છે. હીન છે. એવું આનંદરૂપ, રસરૂપ શ્રીમદ્ ભાગવત છે, તો એ શ્રીમદ્ ભાગવતની અંદર આ મુક્તિનું નિરૂપણ શા માટે ? ત્રીજી વાત એ છે કે દશમસ્કંધ જેવી રસાત્મક અત્યંત આનંદદાયક લીલાઓનું નિરૂપણ કર્યા પછી મુક્તિને કહેવાનો અર્થ પણ શું ? આ બન્ને વાતોને ભેગી કરીને જો આપણે વિચારીએ તો સૌથી પ્રથમ દરેક વ્યક્તિએ એક વાત જાણી સમજી લેવા જેવી છે કે શ્રીમદ્ ભાગવત એ ભક્તિ પ્રતિપાદક છે, જ્ઞાન પ્રતિપાદક નથી ન લોકોમાં જ્ઞાનનો પ્રસાર કરવો એ ભાગવતનો હેતુ છે. અગર એમ માનો કે ભાગવતનો હેતુ જ્ઞાન છે તો તે જ્ઞાન પણ ભગવદ્ ગીતામાં જણાવ્યા પ્રમાણે.

ભકત્યા માર્મલિજાનાતિ યાવાન્યશ્ચાસ્મિ તત્વતઃ ।
તતો માં તત્વતો જ્ઞાત્વા વિશતે તદનન્તરમ્ ।। ગીતા ૧૮.૫૫ ।।

એની અંદર જે ભક્તિ વડે જણાયેલું જ્ઞાન છે, તે જ્ઞાનને બતાવનારૂ શ્રીમદ્-ભાગવત છે. એક સાધારણ મનુષ્ય કોઈ વ્યક્તિને જુવે, અને એક એનીમાં જુવે એ બેની નજરમાં, દૃષ્ટિ પડી એટલે જ્ઞાન તો થયું કે કોઈ છે. આપણી સામે દૃષ્ટિ પડી એટલે કોઈક છે તેવુ જ્ઞાનતો બુદ્ધિને થયું. તેમ છતાં પણ સામાન્ય માણસ કોઈના પર પોતાની દૃષ્ટિ નાખે છે ત્યારે એને શુ જ્ઞાન થાય છે ? આ કોઈક માણસ છે આનાથી વધારે કાંઈ થાય છે ? એક સાધારણ માણસ જેને કોઈ લેવા દેવા નથી, કોઈ લાગણી નથી, એવો વ્યક્તિ કોઈ બીજાને જુવે છે ત્યારે બીજા પ્રતી તેની બુદ્ધિમાં ઉત્પન્ન થયેલુ જ્ઞાન એ કેવળ એટલુજ થાય છે કે આ મનુષ્ય છે. અને જ્યારે એજ વ્યક્તિને એની માં જુવે છે ત્યારે એને શુ જ્ઞાન થાય છે ? આ મનુષ્ય છે એવુ થાય છે ? યદ્યપિ મનુષ્ય છે એની ના નહી પરંતુ અહી એની માં ને મનુષ્ય છે તેની મહત્તા નથી તેને જ્ઞાન થાય છે આ મારો દીકરો છે. ત્યારે ભગવાન, ભગવદ્ ગીતાની અંદર અહં બ્રહ્માસ્મિ જ્ઞાનને કહેવા નથી માગતા અથવા તો તત્વમસિ જ્ઞાનને પણ કહેવા નથી માગતા. ભગવાન અહિયાં કહેવા માગે છે ભક્ત્યા મામભિજાનાતિ - ભક્તિ વડે જે મને જાણે છે. હવે ગીતાને જો સળંગ જોઈએ તો - બ્રહ્મભૂતઃ પ્રસન્નાત્મા ન શોચતિ ન કાંક્ષતિ ।

સમઃ સર્વેષુ ભૂતેષુ મદ્ભક્તિં લભતે પરામ ।। ગીતા ૧૮.૫૪ ।।

ભગવાન આમા જણાવે છે કે બ્રહ્મભૂતઃ પ્રસન્નાત્મા ન શોચતિ ન કાંક્ષતિ । જે વ્યક્તિ બ્રહ્મભૂત છે, બ્રહ્મભાવ પ્રાપ્ત કરેલો છે એટલે બ્રહ્મવિદ્ તો છે જ, બ્રહ્મવિદ્ એટલે બ્રહ્મને તો એણે જાણ્યો છે, અને બ્રહ્મ તે એણે શુ જાણ્યુ છે ? ન ખલુ ઈદં બ્રહ્મ - આજે કાંઈ વિશ્વ છે તેમાં બ્રહ્મ છે, બ્રહ્મ સિવાય બીજી કાંઈ પણ નથી પણ ભગવાનને આમા સંતોષ થયો નહિ, એટલે આગળ કહી રહ્યા છે. બ્રહ્મભૂતઃ પ્રસન્નત્મા નકાંક્ષતિ - સમઃ સર્વેષુ ભુતેષુ આવા વ્યક્તિને ક્યારેય મારા વિશેષ અનુગ્રહથી મદ્ભકિત લભતે પરામ - પરામ પ્રેમલક્ષણાં ભક્તિં લભતે એ વ્યક્તિને જ્યારે મારી, પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે - એક આંધળો માણસ એક દેખતો પણ અજાણ્યો માણસ અને એક દેખીને જાણતો માણસ, આમ ત્રણ કક્ષા છે. સામે કોઈ આવ્યો છે તેને ખબર નથી કે કોણ છે ? કોઈ આવ્યુ છે કે ગયુ છે તેને ખબર નથી દુનિયાના સંસારના જેટલા પણ મનુષ્યો છે તે અજ્ઞાનના અંધકારથી આંધળા બનેલા છે એટલે બીજી વસ્તુને જોઈ શકતા નથી કે શુ છે ? પરંતુ જ્યારે નેત્રની દ્રષ્ટિ મળે છે ત્યારે તે જોતો થાય છે. કોઈ બિમાર સ્ત્રી જોઈ શકતી ન હોતી ડોક્ટરને ત્યાં ગઈ અને ડો. તેની દૃષ્ટિનો ઉપચાર કરી, ઓપરેશન કરી, એને દૃષ્ટિ આપી, એક એક પડદાઓ ખોલીને એને પ્રકાશ કરવા લાગી ને જોવા લાગી ત્યારે તેને દેખાયુ કે આ કોઈ મનુષ્યો ઉભા છે. એને ત્યા સુધી જ્ઞાન થયુ નથી કે બીજુ કોણ ઉભુ છે ? પછી ડો. એ પરિચય કરાવ્યો માજી, આ ઉભો છે તેને ઓળખ્યો કોણ છે ? ના ભાઈ, હુ ક્યાંથી જાણુ ? મને ખબર નથી કે આ કોણ છે ? ડો. કહે આ તમારો દિકરો હવે દિકરો જાણ્યા પછી જે માની દૃષ્ટિ એ વ્યક્તિ પર પડી તેને ભગવાન કહે છે. ભક્તા મામભિજાનાતિ યાવાન્ યશ્ચાસ્મિ તત્વતઃ, પ્રેમથી જોવુ અને પ્રેમ આત્મિયતાથી જોવુ આ કોઈક મનુષ્ય છે અને પછી ભાવ આવ્યો આ મારો દીકરો છે. ત્યારે ભાગવત એ પ્રેમવિહોણું જ્ઞાન નહિ પણ પ્રેમે કરાવેલુ જ્ઞાન એ શ્રીમદ્ ભાગવત આપે છે. હવે એ પ્રેમના ભાગવતની ઉપર આ મુક્તિની ચર્ચા આપણા મગજમાં સેટ થતી નથી કે ભાગવતમાં મુક્તિની ચર્ચા શા માટે ? જે લોકો પુરૂષોત્તમ નામ સહસ્ત્રનો પાઠ કરતા હશે તે લોકો એક શ્લોક ચોક્કસ યાદ હશે. શ્રી મહાપ્રભુજી આરંભ કરે છે પુરૂષોત્તમ સહસ્ત્રનો શ્રીકૃષ્ણઃસચ્ચિદાનંદો નિત્ય લીલા વિનોદ કૃત ।। સર્વાગમવિનોદી ચ. લક્ષ્મીશઃ પુરૂષોત્તમઃ ।।

ભગવાન સર્વલીલાના કર્તા છે. મનુષ્યની જે માનવ લીલા થાય છે તે ધારો કે આપણી માનવલીલા, માનવલીલાના મૂળતો ભગવાનમાંજ રહેલા છે. નહિતો આપણે ક્યાંથી માનવલીલા કરવાના હતા ? માનવલીલા એટલે ઉંઘી જવું. દા.ત. આ ભાઇ શુ કરી શકે છે. તો તે નિત્યલીલામાં બીરાજી ગયા છે.

ક્રમશઃ

HKS
हितेश के. सोनी
हरिकृपा ज्वेलर्स

श्रीठाकुरजी के सिद्ध किये हुए श्रृंगार के विश्वशनीय विक्रेता
सोने-चांदी-कुन्दन-जड़ाऊ के आभरण
श्री ठाकुरजी के सुखार्थ वस्त्र गादी-साज सांप्रदायिक रीति के मिलेगें
Mob. - +91 94262 50346 ● Email : hksoni2820@gmail.com

+91 9327113354
Dharmit Parkih
Shraddha Screen Printing & Accounting
All kinds of Printing & Stationery Suppliers
1930, Pittaliya ni Pole, Opp. Govardhannathji Temple, Sarangpur Chakla, Sarangpur Ahmedabad - 380001.
Email : shraddhaprinter@gmail.com

श्रीवल्लभनंदन गोपीनाथ

यदनुग्रहतोजन्तुः सर्वदुःखातिगोभवेत् ।
तमऽहंसर्वदा वन्दे श्रीमद्वल्लभनन्दनम् ॥

જગદ્ગુરૂ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી વિરચિત ભ્રાતૃ વંદના

શ્રી ગોપીનાથજી શ્રી મહાપ્રભુજી ના જયેષ્ઠ પુત્ર હતા. આપનું પ્રાકટ્ય સંવત ૧૫૬૮ અડેલ માં થયું હતું. આપના જન્મથી સર્વ ને અતિ આનંદ નો અનુભવ થતા શ્રી મહાપ્રભુજી એ બ્રાહ્મણ, યાચકો અને ગરીબોને ખુબ દાન-દક્ષિણા આપી હતી. કેવળ ૧૯ વર્ષ ની ઉમંર માં આપ ને આચાર્ય પદ પ્રાપ્ત થયું હતું.

શ્રી ગોપીનાથજી શાંત અને ગંભીર સ્વભાવ ના વિદ્વાન હતા. આપશ્રી નો રસ ગ્રંથો નો અભ્યાસ અને તીર્થયાત્રા માં વિશેષ રૂપ થી હતો. આપશ્રીએ કઈક વાર જગન્નાથપુરી અને દ્વારિકાની યાત્રા કરી હતી. શ્રી ગોપીનાથજી ત્યાગની મૂર્તિ, વૈરાગ્યપૂર્ણ હૃદય વાળા ભગવદ સેવા પરાયણ, સમગ્ર પરિવાર ને સુખ દેનારા, અને શિષ્ટબદ્ધ જીવન વ્યતીત કરવાવાળા હતા.

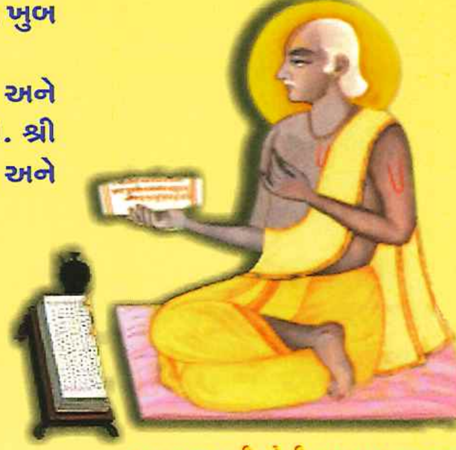

જગદ્ગુરૂ શ્રીગોપીનાથ પ્રભુચરણ

શ્રી ગોપીનાથજી ના રચેલા ઉપલબ્ધ બે મુખ્ય ગ્રંથો, નિત્ય અને ઉત્સવ સેવા-વિધિ ને દર્શાવતો સેવા શ્લોકા અને બીજો સાધન દીપિકા છે. જે શ્રી મહાપ્રભુજીના ગ્રંથો પર જ આધારતી છે. શ્રી ગોપીનાથજી સેવા શ્લોકા માં સમજાવે છે કે, જીવે જીવનભર પ્રભુ-સેવામાં તન્મય થઈને, એકાગ્ર મન થી પ્રેમ પૂર્વક કરવી જોઈએ. જ્યારે સેવા-ભક્તિ રૂપી વૃક્ષ નવપલ્લવિત થઈને પ્રભુ ના પરમાનંદ ને પ્રાપ્ત કરે છે. અને આના માટે જેમ એક ખેડૂત ને સાધના કરવી પડે છે, તેવી રીતે ભક્તિ માર્ગીય સાધના ની પણ જરૂરતત હોય છે.

આ સાધના ક્યાં કરવી ? ક્યા સાધન થી કરવી ? અને કેવી રીતે કરવી ? આ વાતનું માર્ગદર્શન અમને અમારા આચાર્ય શ્રી ગોપીનાથજી સાધન દીપિકા ગ્રંથમાં કરી રહ્યા છે. સાધન દીપિકા ગ્રંથ નિ:સાધન નો સાધના પથ છે. આજ કારણ છે કે આ ગ્રંથ નું નામ સાધન દીપક અને દીપિકા...એમ બને અર્થ માં સિદ્ધ થાય છે.

સમર્પિત મનથી કરેલી પ્રેમપૂર્વક ની શ્રી કૃષ્ણની સેવા-ભાવનાથી જ ભક્ત ના ભાવ સિદ્ધ થાય છે. આવા સિદ્ધ ભાવના બીજથી જ સેવા ફલાત્મિક બને છે. જ્યારે સેવા ના ફળરૂપે સેવા ની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારેજ આ ભૂતલ પર વૈષ્ણવી જીવની સાર્થકતા સિદ્ધ થાય છે. આ ગ્રંથ ના શરૂઆત ના ૭ શ્લોક માં જ શ્રી ગોપીનાથીએ આ ગ્રંથ નું તાત્પર્ય દર્શાવ્યું છે.

પ્રત્યેક વ્યક્તિએ સ્વધર્મ ની ઉપેક્ષા અને સ્વચ્છંદ આચરણ કર્યા વગર, વર્ણાશ્રમના ધર્મનું પાલન, દાન, વ્રત, શ્રાદ્ધ-તર્પણ આદિ પિતૃકાર્ય સહીત ગૃહસ્થ આશ્રમનું પાલન કરતા પરિવાર સાથે પ્રેમ પૂર્વક કૃષ્ણ-સેવા આજીવન કરવી જોઈએ.

શ્રી ગોપીનાથજી નો મત છે કે વૈષ્ણવો એ વેદ-લોકમાં પરિનિષ્ટ બુદ્ધિ નો ત્યાગ કરી ને પોતાનું મન ભગવદ્‌ભક્તિ માં સ્થિર કરી દીધું છે, તેમને લોક-વેદ માં આસક્ત થયેલા અન્ય દૈવી જીવો ને પણ ભગવદ્-ભક્તિ ના માર્ગ તરફ પ્રેરિત કરવા જોઈએ. અને સમર્પિત પુષ્ટિ ભક્તો ને અવૈષ્ણવ ના સંગ થી દુર રહી ને ભક્તીશાસ્ત્ર માં ભગવદ્ ભક્તોમાટે જે આચાર દર્શાવ્યા છે, તેનું અનુસરણ કરવું. આ સિવાય ના બીજા કોઈ આચાર પુષ્ટિ ભક્તો માટે સિદ્ધિપ્રદાન કરવા વાળા નથી.

આ જ સાધન દીપિકા ની સૈધાંતિક પીઠીકા છે.

गोपीनाथजी बधाई

श्रीमती कल्पना कटारे
सतना (म.प्र.)

गोपीनाथ प्रकट प्रभु आऐ,
बाल-वृद्ध-नर-नार जुरे सब,
वल्लभ गृह आनन्द बधाये ।
जय जय गुंजित दसों दिशाऐ,
घर-घर बंदनवार सजाये ।
ध्वनित अनोखी देव दुंदुभी,
मंगल नाद सुनाये ।
हरसित हुलसित सबही के मन,
प्रथम लाल अक्काजू जाऐ ।
श्याम बदन अरु तेज अलौकिक,
दीन कहां इनके गुण गाऐ ।
धन्य भाग पुष्टि भक्तन के,
आनन्द निधि गिरधर जिन पाऐ ।

गोपीनाथ ग्वाल मंडल
खंडवा वालो का सभी को जयश्रीकृष्ण

श्री घनश्याम शाह
सिलेक्शन कार्नर

श्री अरुण कुमार बाहेती
श्री कृष्णा सेल्स

श्री पंकज शाह
सावरी साड़ी

श्री मनोज कुमार सोनी
श्री कृपा ज्वेलर्स

श्रीमती प्रतीभा शाह
पीकु कार्नर

श्री सुरेन्द्र कुमार शर्मा

गोपीनाथ ग्वाल मंडल
बुरहानपुर वालो का सभी को जयश्रीकृष्ण

अजय महाजन
एण्डवोकेट

रघुवीर सिंह सैनी (बापू)
सैनी रोड़ लाईन्स

Devine Thoughts

SURRENDER TO BHAGAVAN

Pujya Shri Brijlata Bahuji

Dear Friends !

Jagad-guru Shree Vallabhacharyaji, the founder of Pushtimarg has preached the path of surrender and dedication for the beatitude of all the ordinary jivas. Out of these two we shall take up here the principal of 'surrender' in this issue.

To surrender means to have permanent resort in Bhagavan. The word 'ashraya' which connoted the "resorting" can be interpreted in two ways according to the Sanskrit Grammar, (i) the conventional meaning of the word 'ashraya' is 'dependence on' and (ii) the etymological meaning of the same is 'Shrayanam' sevanam i.e servitude towards Bhagavan. In practice 'sharanagati' means dependence on Bhagavan in every way and service towards Him in all ways. The ego and possessiveness inherent in every being cause the modification leading to the sense of being a doer and an enjoyer. The ignorance consisting of the sense of understanding oneself as the 'doer' and 'enjoyer' is the root cause of all our unhappiness. One has therefore to divert the mental inclinations regarding the ego and the objects of one's enjoyment towards Bhagavan and objects concerning Him with concentration. As a result of this one gradually gets rid of the vices natural to oneself and becomes gradually capable to raise the divine virtues in oneself.

Shree Mahaprabhaji, while explaining in details 'the resort to Bhagavan' in his treatise named 'Vivekadhairyashraya' says :

aihike parloke cha sarvatha sharanam Harih,
dukhahanau tatha pape bhaye kamadyapurane.
bhaktadrohe bhaktyabhave bhaktaishchatikrame Krite
ashakye va sushakye va sarvatha sharanam Harih
ahankarkrite chaiva poshya poshanarakshane,
poshyatikramane chaiva tathantevasyatikrame
alaukikamanahsiddau sarvatha sharanam Harih
evam chitte sada bhavyam vacha cha parikirtayet.

"Aihika" means all the activities pertaining to the present life and the enjoyment of the fruits of good and evil actions accruing in it. It (aihika) also refers to the desire for the means to seva and obtainment of them. Paraloka means the next birth after the end of the present life. During that life the enjoyment of the fruits in the form of happiness and misery is according to the will of Bhagavan. Regarding all the matters pertaining to this life and the life in the next birth *Bhagavan* is the only refuge. (*Bhagavan* will fulfill all the matters pertaining to this birth and the next birth. *Bhagavan* being the highest well – wisher friend, will protect us in all ways and will remove all the obstacles. Having such faith and constantly thinking like that we should resort to *Bhagavan*.)

In our life various incidents occur for which we feel unhappy on account of the *antahkarana* (internal organ) being inclined towards worldliness. For the removal of such feeling of unhappiness and when due to misfortune some obstacles equivalent to a sin, crops up in devotion of *Bhagavan* for the removal of such obstacles we should think constantly about the refuge to *Bhagavan*. In the matter of any kind of fear, unfulfilment of any desire, insult of and treachery towards cherished devotees of *Bhagavan* due to the pride in us, under such circumstance *Bhagavan* being unfavorable to us for getting the favorable glance of *Bhagavan* we should think constantly about the refuge to *Bhagavan*. When the inclination towards devotion is destroyed because of the bad company of evil person merged fully in the worldly matters and the rise of worldly emotions in our hearts due to the diversion of our mind from the devotion towards *Bhagavan*, for the re-establishment of devotion we should think constantly about the refuge in *Bhagavan*.

When the devotees of *Bhagavan* overpower us in the form of punishment for the vices inherent in us

and in the matter of the works which can be done by us and even in those which cannot be done by us, we should think constantly about the refuge to *Bhagavan*. (Except thinking constantly about the refuge in *Bhagavan* we should not resort to any other power or means.) Being obsessed by our condition as the *jivas*, if any show of pride is done by us in the presence of our elders and preceptors we should take the refuge of *Bhagavan*. In the matter of subsistence and protection of our dependence and in the matter of insult done by our dependents and also in the matter of disregard by our disciples, we should take the refuge of *Bhagavan*. For attainment of the absolute favorability and the transcendence of mind required *Bhagavan's* devotion without passion and expectancy of any reward and for the accomplishment of all the *Purusharthas* and for all such matters we should take the refuge of *Bhagavan*, who is the remover of all the miseries. We should think constantly about the resort to *Bhagavan* and should also repeat in words "we have faith in *Bhagavan* that He is the only resort for us, He will do everything for us".

Thus *Shree Vallabhacharyaji* tells us to co-relate entirely our human life with Bhagavan thinking to be one's reort. The human body is made of five great elements (*panchamahabhuta*) the constituents of *Prakriti*. The mind, intelligence, ego, sense organs etc. are also the elements of *Prakriti*. So every human being is totally dependent on the *Prakriti*, and hence the virtues and vices inherent in *Prakriti* affect every human being in all respects. Yet one should reduce in one's life the thinking about one's own self, one's should train one's mind and intelligence to think about meditate upon and to unite oneself with *Bhagavan* only. As a result one would be free from the bondage of *Prakriti* due to the constant thinking about *Bhagavan* and ultimately would attain to *Paramatman* who is far above the *Prakriti*.

When one proceeds on the path of surrender as directed by *Shree Vallabhacharyaji* as a result one's gets the supernatural accomplishments. Moreover during one's condition as an aspirant one gets many physical benefits also. In every human mind vices like passion, anger, greed, infatuation, pride and jealousy are inherent. On account of the frequent upsurge of these vices a person does not feel any tranquility and feels sorrow, unbearable misery etc. Moreover the said upsurge leads to an adverse effect on palpitation, digestion, blood-circulation, nervous system etc. This makes a person unhealthy and makes him fall a prey to serious diseases.

By following the path of surrender the upsurge of vices gets automatically subdued. As a result a person becomes free from diseases and experiences peace, joy, health, blossoming of mind and intelligence. When felling of anger, revenge, jealousy, etc are calmed down, a person becomes free from the unpeacefull condition of the family, increase of the foes , the effect of good and evil occurrences in life and troubles from diseases like diabetes, worries etc. When freed from all such disturbances the mode of working of a person also gets changed to a healthy, sound, discriminatory and blissful one.

Thus it will be seen that the preaching of *Shree Vallabhacharyaji* certainly highly beneficial, best remedy and an invaluable gem in the present life, not only this but the said preaching will also be a great asset in the life hereafter.

Krishna and Sudama

Real Friendship

Thought For Enlightenment

Smt. Jagruti Ban -Gohil (Chicago)

Sudama was Krishna's friend and devotee. He belonged to a poor Brahmin family. Years passed and Krishna became king of Dwarka but Sudama remained a poor man.

Sudama and his wife and children starved without food.

Tired of their pitiable state, one day his wife advised him to go seek his friend Krishna's help. Sudama who was an extremely honest man felt ashamed to ask for help. When his wife insisted, Sudama agreed to go, but realized that going empty-handed to meet a friend after so long would look odd. So he carried with him a handful of puffed rice as a gift. Krishna greeted Sudama warmly when he arrived at the palace. Seeing the splendor of Dwarka, Sudama felt awed. Krishna's hospitality humbled him, and was now feeling embarrassed to take out his simple gift. Seeing a small bag in Sudama's hand, Krishna promptly asked him whether his gift was inside the bag. Sudama unwillingly took it out and said he could not gift a handful of puffed rice to a king. Krishna immediately understood Sudama's problem. He happily accepted the gift as if it was the most precious thing.

When Sudama reached home the next day, he saw a huge mansion instead of his hut and his family wearing new clothes. He went inside and found lots of food. At once he knew that god had showered his blessings on him.

Moral: True fradship doesn't distinguish between high & low status or between riches & poverty. Therefore today, even after thousands of years, the friendship of Krishna & Sudama is remembered all over the world as a symbol of true love.

खुला प्रश्न मंच

प्र. १. श्री महाप्रभुजी के प्राकट्य के दिवस ही, किसका प्राकट्य हुआ था ?

उ.) श्रीनाथजी के मुखारविंद का.

प्र. २. श्री महाप्रभुजी ने अपना विद्याभ्यास किस आयुमें पूरा किया था ?

उ.) ग्याराह (११) वर्ष की आयु में.

प्र. ३. छोटी आयुमें श्री महाप्रभुजी को कोन से दो इनाम मिले थे ?

उ.) बाल सरस्वती और वाक्पति

प्र. ४. श्री कृष्ण ने किस आयुमें श्री गिरिराज जी को अपनी उंगली में धारण किया था ? कितने दिन के लिए ? क्यो ?

उ.) सात (७) साल की आयुमें. सात दिन के लिए. निजभक्तो के आश्रय को सिद्ध करने हेतू

प्र. ५. श्री कृष्ण प्रथम बार गौचरण के लिए किस आयु में गए थे ? वह दिवस कौनसा है ?

उ.) छ (६) वर्ष की आयुमें. उस दिन को गोपाष्टमी कहते है.

प्र. ६. प्रभु ने रासलीला का आरम्भ किया, वह दिवस कौनसा है ?

उ.) शरद पूर्णिमा

प्र. ७. श्री महाप्रभुजी ने यमुनाष्टक ग्रन्थ की रचना किस आयुमें और कौनसे स्थल पर की थी ?

उ.) तेरह (१३) वर्ष की आयुमें, गोकुल में विश्राम घाट पर.

प्र.८. श्री महाप्रभुजी ने कृष्णाश्रय ग्रन्थ की रचना किस वैष्णव के लिए की थी ?

उ.) लाहोर के बुलामिश्र के लिए.

प्र. ९. अष्टछाप में श्री महाप्रभुजी के सेवक कितने थे ? कोन कोनसे ?

उ.) चार (४), सूरदासजी, कुंभनदासजी, परमानन्ददासजी, कृष्णदासजी

प्र. १०. श्री महाप्रभुजी ने ब्रह्मसंबंध दीक्षा सबसे पहले किसको दी थी ?

उ.) दामोदरदास हरसानीजी को.

प्र. १२. चतुर्भुजदासजी के पिता का नाम क्या था ?

उ.) कुंभनदासजी

प्र. १३. अष्टछाप की स्थापना किसने और कब की थी ?

उ.) श्री गुसाईजी ने वि. संवत १६०२ में अष्टछाप की स्थापना की थी

प्र. १४. सिद्धांत मुक्तावली ग्रन्थ षोडशग्रन्थ के कौनसे क्रम में है ?

उ.) सिद्धांत मुक्तावली तीसरे (३) स्थान पर है ।

प्र. १५. पुष्टिजीव का धर्म क्या है ?

उ.) पुष्टीजीव का दास धर्म है ।

प्र. १६ श्री हरिहायजीने कितने ग्रन्थो का प्रकाशन किया ?

उ.) श्री हरिरायजीने १३३ ग्रन्थो का प्रकाशन किया था

Umesh Vaishnav +91 9825513317
Sachin Jain +91 8460237191

JV ASSOCIATES
Land Organizer & Consultant

E-71/72, Ravi Park, Beside Kalyan Party Plot
Vasna Road, Vadodara - 390007

श्री गोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान
ट्रस्ट र.नं. (ई-४३७५(मेहसाणा) ता. १६ मार्च २००५)
इन्कमटेक्स करमुकित CIT/GNR/80G(5)/PTN-37/07-08/3233/12-13.
Visit us at www.gopinathji.org

यथार्थ संपादक मंडल
श्रीमती प्रभाबेन शोस्त्री
श्रीमती कल्पना कटारे
कु. श्रीनिषा बेन पारिख
यथार्थ व्यवस्थापक मंडल
श्रीमती गुंजन बेन शास्त्री
श्री उमेश भाई वैष्णव

वड़ोदरा कार्यालय का समय
(सुबह ११ से शाम ५)
सम्पर्क - मोबाईल
98255 13317, 9998107541

संस्थान के कार्यकलाप

- यथार्थ मार्ग (मासिक पत्रिका)
- ओडियो प्रवचन केसेट, पुस्तक, प्रकाशन, और वितरण
- गौसेवा
- अशक्त आर्थिक तकलीफ वाले व्यक्तियों की सहायता
- सामान्य स्थिति वाले छात्रों को मदद्
- सत्संग सत्रो का आयोजन
- भोजन सेवा
- वस्त्र सेवा
- अनन्त योजना
- औषधि सेवा
- अन्न दाता

संस्कार

पहले संस्कार शिक्षा या स्कूली शिक्षण

पू.श्री वृजेशकुमारजी शास्त्रीजी

जीवन शैली और संस्कार की कोई गाइड जन्म के साथ बच्चे को नहीं मिलती, जो कुछ माता पिता और वातावरण से बच्चे सीखते हैं वैसे ही उनका जीवन बन जाता है।

हमारे देश के महानगरों में आज कल एक नया रिवाज चल पड़ा है। बच्चा माँ के पेट में आते ही उसके स्कूल में प्रवेश की तैयारी आरंभ हो जाती है। क्योंकि अगर देर हुई तो अच्छे स्कूल में प्रवेश नहीं मिलेगा। आज के परिवेश में स्कूल में शिक्षण ही जैसे एक मात्र उद्देश्य बन चुका है। बच्चे के पैदा होते ही तय किया जाता है कि क्या बनाना है।

प्रारंभिक शिक्षा (**Pre-KG**) में प्रवेश जब बच्चा ढाई साल का हो जाये उसके बाद होता है, और स्कूल का उद्देश्य खेल के साथ शिष्टाचार सिखाना पर ऐसा न हो कर के सीधे ही बच्चों को **ABCD** और **1,2,3,4** सिखाने लगते हैं, और माँ-बाप भी घर में संस्कार के नाम पर अनुशासन और **maners** सिखाने की बजाय हर समय इस बात का समर्थन देते हुए घर पर भी बच्चे को पढाई कराने लग जाते हैं।

फिर आगे जा कर बच्चा जब सही गलत का फर्क समझने में भूल कर जाय और गलत राह चून ले तब माँ बाप - समाज, स्कूल, साथी, माहौल और न जाने किस किस को दोष देने लगते हैं। पर स्वयं से हुई भूल रुपी अपराध का ध्यान नहीं कर पाते। इस तरह बच्चों और स्वयं का, दोनों का ही जीवन नरक बनता है।

क्या पाठशाला की शिक्षा ही जीवन में महत्व रखती है। किताबी शिक्षण ही जीवन का उद्देश्य है ? .... नहीं ....। बच्चा जब पैदा होता है तब एक कोरे कागज की तरह होता है, और ऐसे बच्चों की परवरिश में माता-पिता की भूमिका उस किसान की तरह होती है जो बीज के फलने-फूलने के लिए सही माहौल तैयार करता है, उसकी खाद पानी की जरूरतों को पूरा करता है। जीवन में संस्कार की महत्वपूर्ण भूमिका है। जिस प्रकार नीव के बिना भवन टिक नहीं सकता उसी प्रकार संस्कार जीवन की नीव है जैसा संस्कार होगा वैसा जीवन बनेगा। जीवन के निर्माण के लिए संस्कार, संगति, पुरुषार्थ और भाग्य ये चार आधारभूत स्तम्भ है। इनमें संस्कार अन्य तीनों को प्रभावित करने वाले होते हैं। संस्कार के रुप में अच्छे-बुरे की पहचान, समझने का ज्ञान देने में माता पिता की भूमिका सबसे महत्वपूर्ण होती है। संस्कार देने की उम्र बचपन से १० वर्ष तक की होती है, इस उम्र में जैसे संस्कार मिलेगें उनका व्यक्तित्व और जीवन भी वैसा ही होगा। माता-पिता को भी यह समझना होगा कि संस्कार अर्थात क्या ?

संस्कार का मतलब वस्तु के अन्दर छुपि हुई उत्तमता को बाहर प्रकट करना। मानव में रहे हुए सद्गुण को प्रकट करके उत्तम व्यक्ति बनाना वो मानव का मन के विचार एवं कर्म अच्छे हो इसके लिए संस्कारों की आवश्यकता है। बच्चों को पहले संस्कार देकर अच्छे इन्सान बनाओ तो स्कूल से मिली शिक्षा का जीवन में सदुपयोग करने का विवेक मिल सकता है। माता-पिता का ये फर्ज है कि बच्चे को घर के बाहर के संसार में भेजने से पहले उनके मन को विचारों को, बुद्धि को अपने परिवार के संस्कार से संस्कृत करें, अनुशासन के साथ तनावमुक्त, सकारात्मक माहौल दें, बच्चों को आत्मनिर्भर बनाये, जिससे बच्चा बाहर के माहोल से गलत सीख न अपनाये, और बड़ा होकर वो अकेला ही दुनिया का सामना कर सकें, जीवन में अच्छा बुरा समय आता रहता है, परन्तु संस्कारवान व्यक्ति धैर्य पूर्वक परिस्थितियों का सामना करता है।

आज कल माता-पिता बच्चों को भौतिक साधन सुविधा से पहले सुसज्जित कर देते हैं। बच्चों को सब भौतिक सुविधाए देने से पहले मिली सुविधा का मूल्य समझाये, जिससे उसको **Apriciate** करना सीखे, माता-पिता को भी संस्कार के साथ अपनी भावनाओं को संतुलित रखकर बच्चों का पालन-पोषण करने की आवश्यकता है, अति अनुशासन या अति लाड़-प्यार भी बच्चों के व्यक्तित्व विकास में बाधक हैं। अगर सही में अपने बच्चों को उत्तम व्यक्ति के रुप में देखना है तो माता-पिता को अपने बच्चों को कुछ थोड़े अभाव में पालन करना चाहिये अर्थात उन्हें हरेक वस्तु तुरंत ना देकर कुछ दिन के अभाव के बाद उचित समय पर ही प्रदान करे जिससे उसे यह समझ आये की अभाव भी कोई वस्तु है जो जीवन का अंग है हरेक वस्तु रोने या जिद्द करने से तुरंत नहीं मिलती और उस अभाव में ही बालक कुछ विषयों का खोजी बन वैज्ञानिक भी बन सकता है अर्थात वस्तु विषय का आविष्कार करने वाला जनक।

घर पर मानव धर्म का ज्ञान अवश्य दे, जिससे वह एक अच्छा इन्सान बन सके कहा भी गया हैं कि "**Good Maners Starts From Home**" अतः पहले मन को संस्कार से संस्कृत करे और फिर बुद्धि को शिक्षण से शिक्षित करना चाहिए। किन्तु इस हेतु माता पिता पहेले स्वयं में ही कुछ विषय लाये जैसे की मन की शांति, प्रेम, सौहार्द, सहजता, सरलता, धैर्य और उन्हीं सब सद्गुणों के आचरण से ही बच्चे को प्रशिक्षित करें और फिर समझ विकसित हो तब शिक्षित करें। कहने से ज्यादा आचरण असरकारी होता है। हर बच्चा विशिष्टता के साथ पैदा होता है, दुसरे से तुलना करके और दूसरे के जैसा बनाने की चाह में उसकी मौलिकता खो जाती है, इसलिए बच्चे के स्वभाव-गुण समझकर ही उसको दिशा निर्देश दें।

Dr (Mrs). Devindra N Mehta
(B.sc. D.M.L.T.)

Navjeevan
Diagnostic Centre

Karm Vihar, Station Road, Near Municipal Market,
Pant Nagar, Ghatkopar (E), Mumbai 400077
Tel: 21020966 | Mbl: 9821463407/9930560357
Email: navjeevanlab@gmail.com

For more than 17 years, day and night, we offer our patients world-class Pathology administrations on the grounds that their prosperity is absolutely critical to us.

We provide service at utmost priority while taking care of the minutest points of interest while declaring the degree of your sickness since one slip can prompt an inaccurate finding, posturing genuine danger to your wellbeing. Our specialists guarantee that they are to a great degree cautious while analyzing the samples.

This is the place our propelled innovation contributes. We are glad to have best in class types of gear in view of the most recent innovation for a quick and exact outcome. We don't take any risks at all with your wellbeing and prosperity.

Profit our Pathology administrations with no delay. You are dependably in great hands with **NAVJEEVAN LAB.**

Affiliated with
Navjeevan Hospital – *Ghatkopar East* | NuLife Hospital - *Ghatkopar West*
Kamdar Hospital - *Ghatkopar East* | Varun Hospital - *Ghatkopar East*
Disha Hospital – *Vikroli* | Shraddha Hospital - *Ghatkopar West*
Bharat Vikas Medical Trust - *Ghatkopar East* | Wellness - *Ghatkopar East*
Pancholi Hospital - *Ghatkopar East*

आरोग्यम्

विना आरोग्यं वृथा लक्ष्मीः

समदोष समाग्निश्च समधातु:मलक्रिया । प्रसन्नात्मेन्द्रिय मनः स्वास्थ्यमित्यभिधीयते ।।

जीवनमें ऋतुअनुकुल परिवर्तन एवं सावधानियाँ और पथ्यात्मक युक्त आहार स्वास्थ्य की कुंजी है ।।

आयुर्वेद मात्र विज्ञान ही नहीं अपितु चैतन्य विज्ञान है । इस बात को अगर हम समझना चाहते है तो हमें आयुर्वेद की पूर्व प्रणाली पर ध्यान देना होगा । पहले के समय में वैद बीमार व्यक्ति की जांच करके व्यक्तिगत औषधि निर्माण करके देते थे और उस औषधि निर्माण के लिए जो सामग्री (पेड़-पौधों से) उपयोग की जाती थी उसको ग्रह-नक्षत्र और मौसम का विस्तृत अध्यन करके अनुकूल समय देख कर फिर लाई जाथी थी । व्यक्ति विशेष के लिए मात्रा का निर्धारण भी वैद अपने ज्ञान से करते थे । आज यह बात शायद आपको अजीब लगे पर यह सच है कि पेड़ पौधों से उनका अंश लेने के पहले वैद प्रार्थना करके पेड़ पौधों से अनुमति लेते तत्पश्चात पत्ते, फूल, फुल, तना या मूल (जड़) को तोडते थे । जिससे औषधिमें चैतन तत्व अपने चरम पर रह कर अधिक लाभकारी सिद्ध होता था । आयुर्वेद के ऋषियों ने शरीर के पांच तत्वों के असंतुलन से होने वाले विकारों को तीन श्रेणियों में विभाजित किया है ।

१. वात - आकाश + वायु २. पित्त - अग्नि + जल ३. कफ - जल + पृथ्वी

मुख्यत: तनाव के कारण वात, भय के कारण पित्त और जड़ता के कारण कफ के रोग बढ़ते हैं । क्रमशः ....

उत्सव

वसंत पंचमी

श्री गिरिराजजी शास्त्री

श्री हरिरायजी ने वसंत होरी की भावना को सामजाते हु वसंत पंचमीके दिन वसंत पूजन का महत्व बताया है की वसंत के दिन प्रथम काम का जन्म हुआ है ईसलिये वसंत ऋतु और कमदेव आपस में परम मित्र हैं ! अतः जहाँ किसि में काम मन को मोहता है वहाँ उसके रीदय में प्रथम वसंतसी खिलावट आजाती है ! और यही कारण है की वसंतके खेल से हरेक के मन में काम का प्राकट्य होता है एवं सबको होरी के दिनोमें ममता प्रगट होती है ! किन्तु भक्तिमार्ग में वसंत पंचमी के पूजन से जो खेल प्रारंभ होता है उसमें प्रथम दिन से १०दिन तक रस, भाव, प्रेम, उद्दीपक लीला प्रभु करते हैं और १ मास तक आलंबन क्रीडा का भाव है ! यहाँ लौकीक काम तो श्रीमहादेवजी ने भस्म करदिया था कथाओं में वर्णन है अतः अभी भक्ति मार्ग में तो दैविक अलौकीक काम स्वरूप साक्षात् मनमथ भगवान रसिकेन्द्र शेखर श्रीकृष्ण ही है ! वही हमारे प्रेम रूप हरि १० दिन के हिसाब से चार प्रकार के भक्तों (सात्विक - राजस – तामस - निर्गुण) के मनोरथ पूरण करवे होरी लीला करते है ! वसंत पंचमी से पूर्णिमा तक भक्तगण भी अपने रीदयमें अलौकीक स्नेह - काम - भाव को जाग्रत कर आधिदैविक कामरूप भगवान का ही पूजन करते है !

वसंत ऋतु भी भक्त रूप बनकर काम स्वरूप प्रभुका ही पूजन करती है ! उसमें जो कुमकुम है सो काम को अंकुर है और हल्दी भी जो लगाई जाति है उबटन रूप ब्याह के भाव से स्नेह के कारण है और यह सब सामग्री प्रेमस्वरूप सखीयाँ ही हैं ! अतः प्रभु को रंगोसे खिलाने के लीये गुलाल भी पांच प्रकार के होते है :- लाल - पीला – स्वेत - हरा – और श्याम श्रस्विमिनीजी के श्रीअंग वर्ण से प्रकट हुए भाव रूप ! यह संक्षेप मे भाव है ..

વ્રતોત્સવ ટીપ્પણી

તા.	વાર	તિથિ	વિગત
પોષ સુદ			
૧	સોમ	૧૪	અન્વાધાન, અંગ્રેજી વર્ષ ૨૦૧૮ નો આરંભ.
૨	મંગળ	૧૫	ઈષ્ટિ, માઘસ્નાનારંભ.
પોષ વદ			
૧૨	શુક્ર	૧૧	ષટ્તિલા એકાદશી વ્રત, શ્રી પ્રભુને આજે ભોગમાં તલ (તલપાપડી) અવશ્ય ધરવા, તલનું દાન આપવું તથા સ્વયં પણ ભગવત્ પ્રસાદી તલનું ભક્ષણ કરવું (આજે તલ ખાંડ મિશ્રિત ધરવા પર ગુડમિશ્રિત તલ આજે ભોગમાં ધરવા નહીં) (આ એકાદશી સિવાયની બીજી બધી એકાદશી ના વ્રતમાં તલનું ભક્ષણ વર્જ્ય છે).
૧૩	શનિ	૧૨	પર્વાત્મક ભોગી ઉત્સવ, ધનુર્માસ સમાપ્ત.
૧૪	રવિ	૧૩	સૂર્ય મકર રાશિમાં ક. ૧૩–૪૭, મકરસંક્રાંતિ, ઉત્તરાયણ, શિશિર ઋતુનો આરંભ, સંક્રાંતિ પુણ્યકાલ–પુણ્યતમકાલ–મધ્યાહ્ન ક. ૧૩–૪૭ થી ૧૫–૪૭, પુણ્યતરકાલ મધ્યાહ્ન ક. ૧૩–૪૭ થી ૧૭–૪૭ પુણ્યકાલ–મધ્યાહ્ન ક. ૧૩–૪૭ થી સૂર્યાસ્ત પર્યન્ત, શ્રી પ્રભુને આજે ગુડમિશ્રિત તથા શર્કરા મિશ્રિત તિલમોદક (તિલવા–તિલના લાડુ) સાયં સૂર્યાસ્ત પૂર્વ ઉત્થાપન ભોગમાં યા શયનભોગમાં સમર્પવા, સેવાથી પહોંચી ત્યારબાદ પુણ્યકાલમાં દાન પુણ્યાદિ કરવા.
૧૬	મંગળ	૩૦	દર્શ–અમાવાસ્યા, અન્વાધાન.
મહા સુદ			
૧૭	બુધ	૩૦	ઈષ્ટિ.
૨૧	રવિ	૪	શ્રી મુકુન્દરાયપ્રભુ (કાશી) નો પાટોત્સવ, પ.ભ.શ્રી દામોદરદાસજી હરસાનીજીનો ઉત્સવ.
૨૨	સોમ	૫	વસન્ત પંચમી.
૨૮	રવિ	૧૧	જયા એકાદશી વ્રત.
૩૧	બુધ	૧૫	અન્વાધાન, માઘસ્નાન સમાપ્તિ, હોરી દંડારોપણ ઉત્સવ, (આજે પૂર્ણિમા તિથિ સાયં ક. ૧૮–૫૭ પર્યન્ત છે તથા આજે ચન્દ્રગ્રહણ સાંજે ૧૭–૧૭ થી આરંભ થશે અને આજે ભદ્રા પ્રાતઃ ક.૦૮–૩૮ સમાપ્ત થાય છે તેથી આજે દંડરોપણ પ્રાતઃ ભદ્રા સમાપ્તિ પછી કરવું અને ત્યારથી જ ધમારનો આરંભ). ખગ્રાસ ચન્દ્રગ્રહણ–ભારતમાં દેખાશે પાળવાનું છે. (સ્પર્શ ક. ૧૭–૧૮, મોક્ષ ક. ૨૦–૪૧).

नम्र निवेदन

आप सभी सुज्ञ विद्रुद् जनों से निवेदन है की आपके भक्तिमार्गीय – एवं हिंदु धर्म विषयक लेख टाइप सेट करके निम्न लिखीत e-mail पर भेजने हेतु श्रीगोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान का सादर निमंत्रण है । लेखों का चयन संपादक समिति के सुनिश्चित नियमों के तहत होगा ।

Email : info@gopinathji.org • girirajjishastri@gmail.com

संस्थान के द्वारा प्रथम शिबिर का प्रारंभ तृतीयगृहाधीश पू.पा.गो. १०८ श्रीव्रजेशकुमारजी महाराजश्री के वचनामृत और आशीर्वाद से

जन्माष्टमी उतसव के उपलक्ष्यमें कारेलीबाग में वाक्पति पीठाधीश्वर पू.पा.गो. १०८ श्रीमथुरेश्वरजी महाराजश्री एवं दोनों आत्मजों के सानिध्यमें शिबिर भव्य संपन्न हुई ।

श्रीगोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान की प्रथमिक भूमिका भारतीय धर्म - दर्शन एवं संस्कृति का प्रचार प्रसार करते हुए जन कल्याण के कार्य करना और भारतीय वैदिक संस्कृति का उत्थान करते शुद्ध भगवत् प्रेम पुष्टि भक्ति में कार्यरत रहना है ।। साथ ही समाजोत्थान के कार्य करते हुए जन जन के मन को श्रीकृष्ण के सहज प्रेम में मस्त बनाकर एक आनंदपूर्ण दुःख रहित समाज का निर्माण करना है ।

आगामी समय में श्रीगोपीनाथ आनंदधाम का नव निर्माण का महाआयोजन हो रहा है , जीसमें वैदिक शास्त्रीय संस्कृत के एवं आधुनीक अभ्यास हेतु गोपीनाथ ज्ञान मंदिर गौ सेवा हेतु कपिला गौशाला सहज भक्ति साधना मंदिर विरक्त आश्रम - यज्ञशाला वैदकीय सहाय हेतु व्रजेश औषधालय इत्यादि का निर्माण किया जायेगा ।

इस भगीरथ कार्य को संपन्न करने में मात्र आर्थिक ही नहीं किन्तु अपनी दक्षता - ज्ञान एवं श्रमदान कर हमारे हाथों को और मजबूत बना सकते हैं । भगवद् प्रेम गुरूजनों के आशीवार्द बडों की कृपा और् आपका पूर्ण स्नेहभरा सहयोग ही हमारा पीठबल और ताकत है ।

सदर ट्रस्ट को **इनकम टेक्स की ८० जी के तहत कर मुक्त** *प्राप्त है तो आप मुक्त मन से दान देकर लाभ ले सकते हैं एवं समाज कल्याण में सहभागी बनें ।।*

श्रीउमेश भाई वैष्णव बडौदा
व्यवस्थापक एवं ट्रस्टी

तरसाली में पू.पा.गो. १०८ श्री प्रभुजी महाराजी के सानिध्य में

कल्याण प्रसाद में श्रावण मास में कीर्तन भावार्थ शिबिर बाल लीला पू.पा.षष्ठपीठाधीश्वर गो. १०८ श्री द्वारकेशलालजी महाराजश्री एवं दोनों

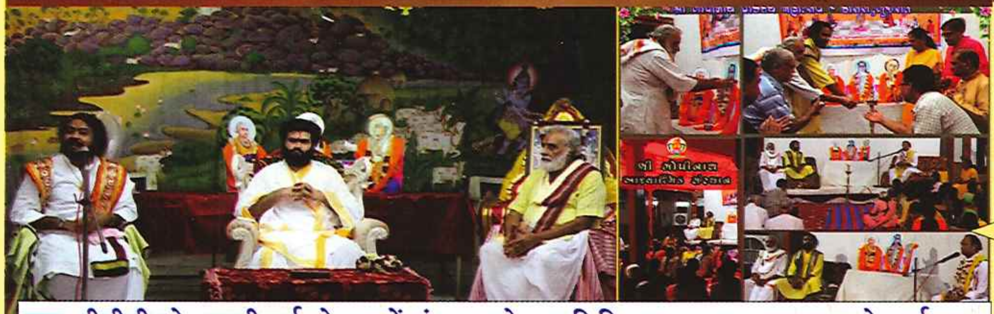

पुज्य श्रीजीजी के श्रावणी पर्व के रूप में संस्थान के द्वारा शिबिर का समापान व्रजधाम के सर्वाध्यक्ष पू.पा.गो. १०८ श्री व्रजराजकुमारजी महोदयश्री के सानिध्यमें संपन्न हुआ ।

श्रीगोपीनाथजी के उत्सव का प्रारंभ ठासरा गाँव से हुआ जिसमें कीर्तन शिबिर का अयोजन हुआ पू.पा.गो. १०८ श्री हरिरायजी महोदयश्री के सानिध्यमें अलौकीक संपन्न हुई

श्रीगोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान द्वारा प्रकाशित श्रीशास्त्रीजी द्वारा लिखीत पुस्तकें एवं CD-DvD कार्यकूम की और प्रवचन की प्राप्त होंगी ईस नंबर पर संपर्क करें उमेशभाई वैष्णव :- 098255 13317

रू.500/-तक राशि कि द्रव्य सहाय आयकर मुक्ति धारा 80 G अन्तर्गत आती है ।

Draft / Check श्रीगोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान के नाम से ही भेजें , या कार्यालय को सम्पर्क करें ।

कार्यालय का समय :-सुबह 11.30 से शाम 6.00 तक रहेगा । कार्यालय का नंबर:- 9374065710 / 998107541

श्रीगोपीनाथ प्रभुचरण के प्रागट्य महोत्सव का गुजरात एवं पूरे भारत में सर्वप्रथम आयोजन अनेक आचार्यो के सानिध्य एवं वचनामृत आशीर्वाद से अनेक गणमान्य, नेता , वैष्णवों,की भव्य उपस्थिति में संपन्न हुआ ।।

विशेष

यथार्थ मार्ग में प्रकाशित लेख , काव्य ईत्यादि की सामग्री वापस करने में नही आयेगी । लेखों की स्वीकृति - अस्वीकृति का निर्णय संपादक मंडल के अधीन होगा । इस मासिक पत्रिका में दिये गये लेखों की जिम्मेवारी स्वयं लेखक या कवि की रहेगी , उन लेखों या काव्यों से संपादक एवं श्रीगोपीनाथ आध्यात्मिक संस्थान सहमत हो यह कतई जरूरी नहीं ।

Printed & Published By Giriraj V. Shastri On Behalf Of Owner Shree Gopinath Adhyatmik Sansthan Trust (regd. No. E4375) And Printed At Shraddha Screen Printing, C/o Dharmit D. Parikh, 1930, Pitta Ni Pole, Opp. Govardhannathji Temple, Sarangpur Chakala, Sarangpur, Ahmedabad-380001 And Published At Giriraj V. Shastri , E/294, Rajlakshmi Society, Opp. Baroda Heart Institue,Old Padra